

metafizikai szemléletnek abbéli feladatából, amely a világ jelenségeinek és a világ eszméinek kölcsönös közvetítésére irányul. Ez deríti azután ki a technika értelmét olyan elemi, szükséges és az egészbe beilleszkedő funkció alakjában, amelyből a technika hatalma és értéke következik. A technika értelmét a legfontosabb közös életmegnyilvánulásokhoz: a gazdasághoz, a társadalomhoz és a *kultúrához* való viszonylatai világítják meg. — Gazdaság és technika együvé tartozik, noha értelmileg különbözők: míg a gazdaság csak tárgyi értékeket ismer és a kapitalista rendszerben pénzbeli nyereségre irányul, a technika a szolgálat értéke szerint szabja meg a teljesítményt. A technika állapotával legszorosabban összefügg továbbá a társadalmi fejlődés. A technika legnagyobb teljesítménye az emberi tevékenység mechanizálásában áll. Ez komoly veszedelmek forrása, mert felveti azt a súlyos problémát, miként lehet az emberek és gépek munkáját megfelelően összeegyeztetni. Ide tartozik a munka és a gazdaság racionalizálása is a technika útján. — A technika végül *kulturális tényező* is, amennyiben egyaránt befolyásolja az *esztétikát* és az *etikát*. A szépnek és a célszerűnek fogalmait nem lehet egymástól elválasztani. Az etika mint a szükségyszerűségek, a kötelességek tana korlátokat szab a technika hatalmi törekvéseinek. A technikai lehetőség (*Können*) mellett ott van a technikai szükségyszerűség (*Sollen*), vagy, amint Dessauer mondja, a *technikai imperatívusz*, amelynek a személyi előnytől függetlenül az emberiség javát célzó szolgálatokra kell irányulnia. — Ha a technikát helyesen így értelmezzük és illesztjük be, akkor megbecsülhetetlen értékű tényezővé lesz. Ámde a technika nem magyarázza a világot. Az életnek legmagasabb és legnagyobb kérdései minden technikai tudáson és megértésen túl esnek. Hiszen még azok az alapvető fogalmak, amelyekkel a technika dolgozik, sem lesznek az emberi értelem előtt a technikai tapasztalat útján nyilvánvalókká. Mindig megmarad egy terület, amelyet a bölcsletheleg képzett, de még inkább a vallásosan gondolkodó ember kénytelen a hit szemérmes tiszteletének fenntartani.

Amint ebből látható, az előadó széles látókörrrel bölcslethei alapon elemzi a technika értelmét, de viszonyát a *neveléshez* csak melleleg érinti. Minthogy pedig minket ezek a vonatkozások érdekelnek legközelebből, azokra alkalmmilag még visszatérünk. (kf.)

Az amszterdami nemzetközi testnevelési kongresszus.

Az elmúlt nyáron, augusztus 2-től 5-ig megtartották Amszterdamban a kilencedik nemzetközi olimpiai versenyekkel egyidejűleg az *első nemzetközi testnevelési kongresszust*, melyen a világ minden tájékáról körülbelül háromszáz sportférfi, orvos és pedagógus vett részt. A résztvevők három cso-

portjának megfelelőleg az első napon főleg az orvosokat érdeklő kérdéssel, a sportnak a szív működésére való hatásával foglalkoztak. Ehhez az új stadionban berendezett élettani laboratórium is szolgáltatott anyagot. A második nap feladata egy olyan vizsgálati ív szerkesztése volt, melyet az egész világon egyetemesen lehetne alkalmazni s bár az orvosok és a sportemberek nagy érdeklődése mellett tárgyalták a kérdést, mégsem tudtak egységes kérdőívben megállapodni. Eredménye annyiban volt a tárgyalásoknak, hogy több pontban meg egyeztek és a szélsőséges vagy nagyon felületes vagy túlságosan részletes íveket elejtették.

A legtöbb előadó szólt a harmadik nap tételéhez: a testnevelés szerepe a népiskolákban, középiskolákban, az egyetemeken és főiskolákon. Az első és második nap kérdéseihez is szóltak angolok, franciák, németek, amerikaiak és más nemzetek fiai, de a harmadik nap kérdésének megvitatásához csaknem minden nemzet képviselője hozzájárult tapasztalataival és terveivel és a kongresszus tagjainak nagyobb tömege is jelent meg a gyűlésteremben, amennyiben ez a kérdés nemcsak a pedagógusokat, hanem a sportférfiakat és az orvosokat is érdekelte.

Az előadók valamennyien hangsúlyozták a harmonikus nevelés fontosságát. *Buytendijk* elnök, a groningeni egyetem élettantánára azt kívánja, hogy a testgyakorlás a szellemi kultúrának igazi kifejezője, szimbóluma legyen, de ne csak dekadens formájában, mikor a küzdelem és rekord az elfajuló nemzedék beteg vágyakozásának fellobbanása, hanem az előrehaladás lendületében is, mikor a természetesség mellett kifejezésre jut a tökéletességre való törekvés is.

A titkár pedig, miközben az első kongresszus keletkezését magyarázza, tisztelettel hajtja meg zászlaját a stadionban egybegyűlt „bicepsarisztokrácia“ előtt, de kívánja, hogy éppen ez a kongresszus bizonyítsa, hogy hódolatának indítékai mélyebben, a szellemi kultúrában keresendők. Amikor a stadionban a legkiválóbb atléták és tornászok versenyeznek, akkor a kongresszusnak arról kell tanácskoznia, hogyan lehetne a testnevelést az emberiség közkincsévé tenni.

Ezt a kérdést ragadja meg *Nieuwenhuis*, az amszterdami testnevelési főiskola igazgatója, akinek széles alapon nyugvó és messze a multba visszanyúló állásfoglalását jobban megértjük, ha tudjuk róla, hogy húszévi gyarmatügyi szolgálat után mint magasrangú főtisztviselő jött haza Indiából és mint nyugdíjas az indológiai intézet tudományos kutatója és az amszterdami egyetemen a gyarmatügyi pedagógiának magántánára. Szerinte minden cselekvés eredeti rúgója a játék és a munka. Az iskola csak akkor keletkezett, mikor a játék és a munka nem volt már elég az ember nevelésére. Az első iskolák még nem különültek el célok szerint, hanem egyformán szolgálták

a vallási, erkölcsi, értelmi, szociális, művészi és testi nevelést. Ilyenek voltak a klasszikus népek iskolái, a középkori lovagi iskolák, az újkori lovagi akadémiák, az angol *public schools* ok s legújabbán a német *Landerziehungsheimok*.

A társadalmi fejlődés szülte a munkásosztályt és az egyoldalú értelmi műveltséget közvetítő iskolát. A nagyipar vasmarokkal szorítja a tömegeket egyoldalú munkára és az értelem uralkodik a világon. A tudás hatalom, az erkölcs csak dísz és a test mellékes. A régi összhang helyébe bomlás és elkülönülés lép. De ugyanaz az értelem és munka, mely a nagyipart és az egyoldalú specialistát létrehozta, diadala tetőfokán ünnepet ül a nagy világkiállításokon, melyeken Európa felfedezi a Keletet, mely misztikus területen kereste az igazságot és belső szabadsághoz jutott. Nem akarja látni, hogy a távoli Kelet a belső felszabadulással egyidejűleg elvesztette politikai függetlenségét, csak a színgazdagságot és csodás összhangot veszi észre. Nem hisz többé az értelem mindenhatóságában, hanem felismeri az intuício jelentőségét és megtermékenyíti Kelet kinccseivel a nyugati művészetet és tudományt. Új szociológia és új pszichológia keletkezik ennek nyomában és megszületik az új iskola új pedagógiájával, mely visszahelyezi régi jogaiba a játékot és munkát. Felismerik megint a szellem és a test egységét és a testnevelés megkapja megérdemelt helyét a nevelés körében. Többé nem egyike a felszaporodott sok tantárgynak, hanem külön területe a nevelésnek, mely nemcsak egyrangú a vallási, erkölcsi, értelmi, társadalmi és művészeti neveléssel, hanem valamennyinek alapja is. Nem követem a széleslátókörű pedagógust fejtegetéseiben, melyekben a testnevelés értelmi és erkölcsi hatását meggyőző erővel taglalja, hanem röviden megemlékezem még a nálunk is jól ismert *Gaulhofer* bécsi miniszteri tanácsos és *Sippel* berlini testnevelő ugyancsak nagyjelentőségű és érdekes előadásainak egy-két gondolatáról. Az utóbbi azt a téves álláspontot támadja meg, mely a testnevelést egyoldalúlag a szervezet szempontjából ítéli meg és mint valami gyógyszer, előre megejtett számítások szerint adagolja. *Sippel* ezzel szemben azt hangsúlyozza, hogy a testi feltételekkel egyenlőértékű a pszichológiai alapvetés és minden gyakorlat csak annyiban hatásos, amily mértékben élményé alakítható, mert a testgyakorlás belső indítékból végzett mozgás, melynek nincs mindig külső célja. Minthogy a gyermek mai korlátok közé szorított élete és a munkafelosztás alapján egyoldalúvá szegényedett munka nem foglalkoztatja már az emberben lapangó összes erőket, a játékban kell visszavarázsolni a gyermeknek és a sporttal a felnőtteknek a paradijsomi harmóniát.

Gaulhofer ugyanebből a gondolatból kiindulva bizonyítja, hogy a testnevelés ma már nemcsak divat vagy pusztán mulatság és időöltés, hanem a teljesebb élethez való vonzódás, mely nemcsak a társadalom magasabb osztályaiban él, hanem áthatja

a nép szélesebb rétegeit, a férfiakat és nőket, a gyermekeket és felnőtteket egyaránt.

Rámutat az újjászületett testnevelés hibáira, a rekordhajszára és a nemtelen versengésre is, de példákkal igazolja, hogy ezek a hibák nem a testnevelés hibái, hanem korunk nyugtalan-ságában és szenzációhajhászásában keresendők, mert hiszen megnyilvánulnak a közélet minden területén.

Nevelői szempontból fontos még az a megállapítása, hogy a testnevelés ma már nemcsak testgyakorlást jelent, hanem a test mindenoldalú gondozását és mindazoknak a feltételeknek a biztosítását, melyek a testnek a szellemhez méltó működését és fejlődését biztosítják. Ennek a szélesebbkörű testnevelésnek több időre van szüksége, azért az iskolában több testnevelési alkalmat kíván.

Az amszterdami kongresszus tanácskozásainak eredményeit pontos elemzés alapján a következőkben látom:

- a) A testnevelés nem külső divat, hanem belső szükséglet.
- b) A testnevelés természetes fejlődés folyamánya és a mai művelődési viszonyokból következik.
- c) A testnevelés nem öncél, hanem eszköz a nevelés egyetemes céljának szolgálatában.
- d) A testnevelés az egész nevelés alapja és kiindulópontja.
- e) A testnevelés az egyéni boldogság és a nemzeti haladás kinésesháza.

Ha ezek a gondolatok átmennének a sportférfiak, orvosok és pedagógusok köztudatába; nemcsak a testnevelés jövő fejlődésének, hanem az egyetemes embernevelés tökéletesedésének is új, biztató osvényei indulnának meg az első kongresszussal. Ha pedig a nemzetek nagy tömegei is megéreznék e gondolatok nagyszerűségét legalább csak tizedrésznyre olyan mértékben, amely lelkesedéssel vonulnak a stadionra és az atlétikai pályákra, akkor a nemzetnevelés szempontjából nagy áldás fakadna a sportból.

Quint József.

IRODALOM.

Fináczy Ernő: Újabb pedagógiai törekvések. Rectori ünnepi beszéd. Budapest, 1928. (15 l.)

Még élénken emlékezünk azokra a magvas elnöki megnyitókra, amelyeket a szerző Társaságunkban tartott és amelyek a magyar tanügyi világban eseményszámba mentek. Fináczy ilyenkor egy-egy időszere s olykor kényes kérdést szemelt ki és tárt, tekintet nélkül a közfelfogásra, a tudomány világnál és saját meggyőződése szerint a hallgatóság elé. Mióta Társaságunk elnöki székéből távozott, csak az idén szólalt meg ismét az egyetem díszes dobogójáról. Rectori székfoglalójáról a Magyar Paedagogia már megemlékezett; most az egyetem alapításának évfordulóján mondott ünnepi beszéde van